GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2015 m. kovo 5 d.[1]

Byla C-78/14 P

Europos Komisija
prieš

ANKO AE

„Apeliacinis skundas — Arbitražinė išlyga — Teisingumo Teismo jurisdikcija — Sutarties sąlygos aiškinimas“

1. Šis apeliacinis skundas, pateiktas dėl Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimo *ANKO / Komisija*[2], yra susijęs su fakto ir teisės klausimų atskyrimu nagrinėjant apeliacinį skundą, susijusį su sutartinio pobūdžio ginču dėl arbitražinės išlygos. Kadangi Teisingumo Teismas iki šiol nagrinėjo tik labai nedaug šios rūšies apeliacinių skundų, šioje byloje jis turės galimybę detaliau išaiškinti, kad vien sutarties nuostatos aiškinimas yra fakto klausimas, kuris negali būti skundžiamas apeliacine tvarka.

Bylos aplinkybės

2. ANKO AE (toliau – ANKO) yra pagal Graikijos teisę įsteigta bendrovė, kuri verčiasi metalo gaminių, elektroninių ir telekomunikacijoms skirtų gaminių, įrenginių ir prietaisų prekyba ir gamyba. Ji nuo 2006 m. dalyvavo įgyvendinant kelis Europos Sąjungos finansuojamus projektus.

3. Pagal Reglamentą (EB) Nr. 1906/2006[3] ir Sprendimą Nr. 1982/2006/EB[4] Europos Bendrijų Komisija, veikdama Bendrijos vardu, 2007 m. gruodžio 19 d. ir 2008 m. sausio 21 d. su *Siemens SA* ir *FIMI Srl*, kaip dviejų atskirų konsorciumų, kuriems priklausė ieškovė, koordinatoriais sudarė dotacijos sutartis Nr. 215754 ir 215952. Šiomis dotacijos sutartimis buvo siekiama finansuoti atitinkamai projektą „Architektūra, atvira prieinamoms paslaugoms, integracijai ir standartizavimui“ (toliau – projektas *Oasis*) ir projektą „Sudėtinga kelių parametrų sistema, skirta motoriniams gebėjimams Parkinsono ligos ir kitų neurodegeneracinių ligų atveju veiksmingai ir nuolat vertinti ir stebėti“ (toliau – projektas *Perform*).

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — T-117/12, EU:T:2013:643 (toliau – skundžiamas sprendimas).

3 — 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, nustatantis įmonių, mokslinių tyrimų centrų ir universitetų dalyvavimo Septintosios bendrosios programos veiksmuose ir mokslinių tyrimų rezultatų sklaidos taisykles (2007–2013 m.) (OL L 391, p. 1).

4 — 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas dėl Europos bendrijos mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintosios bendrosios programos (2007–2013 m.) (OL L 412, p. 1).

4. Šių dviejų dotacijos sutarčių bendrosios sąlygos nustatytos minėtų sutarčių II priede (toliau – bendrosios sąlygos). Pagal bendrųjų sąlygų II.5 punkto 3 dalies d papunktį, gavusi II.4 punkte nurodytas ataskaitas, Komisija gali sustabdyti mokėjimus bet kuriuo metu dėl visos ar dalies atitinkamam gavėjui skirtos sumos:

— jeigu atlikti darbai neatitinka dotacijos sutarties nuostatų,

— jeigu gavėjas kilmės valstybei turi grąžinti neteisėtai gautą sumą kaip valstybės pagalbą,

— jeigu pažeidžiamos dotacijos sutarties nuostatos arba esama įtarimo ar prielaidos, kad pažeistos jos nuostatos, be kita ko, atlikus bendrųjų sąlygų II.22 ir II.23 punktuose numatytus patikrinimus ir auditus,

— kilus įtarimui dėl vieno ar kelių gavėjų padaryto pažeidimo vykdant atitinkamą dotacijos sutartį,

— įtarus ar nustačius vieno ar kelių gavėjų padarytą pažeidimą vykdant kitą dotacijos sutartį, finansuojamą iš bendrojo Sąjungos biudžeto ar jos administruojamų biudžetų. Tokiu atveju mokėjimai sustabdomi, kai pažeidimas yra šiurkštus ir sistemingas ir gali turėti įtakos atitinkamos dotacijos sutarties vykdymui.

5. Iš esmės manydama, kad yra pagrįstų priežasčių įtarti galimą minėtų dotacijos sutarčių, visų pirma bendrųjų sąlygų II.5 punkto 3 dalies d papunkčio, pažeidimą dėl ANKO padarytų pažeidimų, Komisija dviem 2011 m. rugpjūčio 9 d. raštais prevenciškai sustabdė šiai bendrovei minėtose sutartyse numatytus mokėjimus.

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

6. Ieškiniu, pateiktu remiantis SESV 272 straipsniu ir nagrinėjamose dotacijos sutartyse esančiomis arbitražinėmis išlygomis, ANKO prašė: 1) pripažinti, kad, sustabdžiusi mokėjimus pagal projektus *Oasis* ir *Perform*, Komisija pažeidė sutartinius įsipareigojimus; 2) nurodyti Komisijai sumokėti jai 637 117,17 EUR pagal projektą *Perform* kartu su palūkanomis, numatytomis bendrųjų sąlygų II.5 punkto 5 dalyje, nuo šio ieškinio įteikimo dienos; 3) įpareigoti Komisiją pripažinti, kad ANKO neprivalo grąžinti šiai institucijai 56 390 EUR sumos, jai pervestos pagal projektą *Oasis*; 4) priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

7. Skundžiamo sprendimo 79 punkte Bendrasis Teismas pripažino pagrįstu ANKO ieškinio pagrindą, nurodytą grindžiant pirmąjį reikalavimą, pagal kurį Komisija tariamai sustabdė mokėjimus pagal projektus *Oasis* ir *Perform* be teisinio pagrindo ir pažeisdama su šiais projektais susijusias dotacijos sutartis. Skundžiamo sprendimo 93 punkte Bendrasis Teismas taip pat pripažino pagrįstu antrąjį reikalavimą, „kiek juo siekiama, kad Komisijai būtų nurodyta sumokėti sumas, kurių mokėjimas buvo sustabdytas pagal projektą *Perform*, dėl šio mokėjimo nekeliant klausimo dėl [ANKO] deklaruotų išlaidų tinkamumo“. Tačiau skundžiamo sprendimo 98 punkte jis atmetė trečiąjį reikalavimą.

Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

8. Komisija pateikė nagrinėjamą apeliacinį skundą; Teisingumo Teismo kanceliarija jį gavo 2014 m. vasario 13 d. Komisija Teisingumo Teismo prašo panaikinti skundžiamą sprendimą ir priteisti iš kitos apeliacinio proceso šalies bylinėjimosi išlaidas.

9. Pareiškimu (jį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2014 m. vasario 17 d.) Komisija paprašė Teisingumo Teismo sustabdyti skundžiamo sprendimo vykdymą iki sprendimo dėl apeliacinio skundo paskelbimo. Raštu (jį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2014 m. vasario 18 d.) Komisija taip pat paprašė laikinai patenkinti šį prašymą dar prieš kitai proceso šaliai pateikiant pastabas iki nutarties, kuria užbaigiama laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūra, paskelbimo.

10. 2014 m. vasario 21 d. ir balandžio 8 d. nutartimis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas nusprendė atitinkamai sustabdyti skundžiamo sprendimo vykdymą iki nutarties, kuria užbaigiama laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūra, paskelbimo, dar prieš kitai proceso šaliai pateikiant pastabas, ir sustabdyti skundžiamo sprendimo vykdymą iki sprendimo dėl apeliacinio skundo paskelbimo šioje byloje.

11. Šalys buvo išklausytos per 2014 m. gruodžio 11 d. vykusį Teisingumo Teismo posėdį.

Teisinis vertinimas

12. Komisija nurodo vienintelį pagrindą, kuris padalytas į penkias dalis, susijusias su dotacijos sutarčių „klaidingu bendrųjų sąlygų aiškinimu“, būtent su: 1) klaidingu šiurkštaus ir sistemingo pažeidimų pobūdžio kaip motyvo sustabdyti mokėjimus vertinimu; 2) klaidingu pažeidimų pasikartojimo galimybės ar rizikos vertinimu; 3) klaidinga išvada, padaryta remiantis *ad hoc* pataisymais; 4) klaidingu galimybės naudoti vidutinių išlaidų apskaičiavimo metodą aiškinimu ir klaidingu šios galimybės taikymu tariamoms išlaidoms, t. y. įrodymų iškraipymu, ir galiausiai 5) mokėjimų sustabdymo sąlygų (įtarimo) ir išlaidų tinkamumo sąlygų (tikrumo) supainiojimu.

Teisės ir fakto klausimų atribojimas byloje, pradėtoje pagal SESV 272 straipsnį

13. Iš pradžių reikėtų priminti, kad pagal SESV 256 straipsnį ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirmą pastraipą apeliacinis skundas paduodamas tik dėl teisės klausimų ir turi būti pagrįstas pagrindais, susijusiais su nepriklausymu Bendrojo Teismo jurisdikcijai, procedūros pažeidimais Bendrajame Teisme, kurie daro poveikį apelianto interesams, arba minėto teismo padarytu Sąjungos teisės pažeidimu. Todėl tik Bendrasis Teismas gali nustatyti faktines aplinkybes, išskyrus atvejus, kai jo išvados iš esmės neatitinka jam pateiktų bylos dokumentų, ir įvertinti pateiktus įrodymus [5]. Taigi šių faktinių aplinkybių ir įrodymų vertinimas, išskyrus tuos atvejus, kai jie buvo iškreipti, savaime nėra Teisingumo Teismo kontrolei priklausantis teisės klausimas [6].

14. Ne visada lengva atriboti fakto ir teisės klausimus. Nagrinėjamu atveju pagrindinis klausimas, kuris kyla, yra tai, ar dotacijos sutarties bendrųjų sąlygų nuostatos aiškinimas iš principo yra teisės ar fakto klausimas.

15. Teisingumo Teismo praktika šiuo klausimu suteikia tik labai nedaug informacijos.

16. Sprendimu *Komisija / Alexiadou* Teisingumo Teismas panaikino Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) sprendimą ir grąžino bylą jam nagrinėti iš naujo dėl to, kad jis turėjo atsižvelgti į sutarties sąlygą, kurios nenagrinėjo [7].

5 — Kaip šios nusistovėjusios teismo praktikos pavyzdį žr. Sprendimą *Commune de Millau ir SEMEA / Komisija* (C-531/12 P, EU:C:2014:2008, 56 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

6 — Ten pat.

7 — C-436/07 P, EU:C:2008:623 (19 punktas).

17. Sprendimu *Evropaïki Dynamiki / Komisija*[8] Teisingumo Teismas taip pat panaikino Bendrojo Teismo sprendimą ir grąžino bylą jam nagrinėti iš naujo. Šiuo atveju Teisingumo Teismas konstatavo, kad Bendrasis Teismas nesprendė dėl vieno iš ieškovės reikalavimų[9], kad jis nepakankamai įvertino, ar kai kurios išlaidos buvo tinkamos, kaip tai suprantama pagal tam tikrus nagrinėjamų bendrųjų sąlygų straipsnius[10], kad bendrųjų sąlygų nuostata nebuvo taikoma nuosekliai ir motyvuotai[11] ir, galiausiai, kad Bendrasis Teismas tinkamai ir pakankamai neatsakė į ieškovės pateiktus argumentus[12].

18. Vis dėlto šiuose dviejuose sprendimuose kelta problema ne dėl sutarties nuostatų aiškinimo[13].

19. Byloje, kurioje neseniai buvo priimtas Sprendimas *Commune de Millau ir SEMEA / Komisija*[14], Bendrasis Teismas, kaip pirmoji instancija, nusprendė, kad apie sąlygos trečiojo asmens naudai egzistavimą galima spręsti iš sutarties tikslo. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį, kurį Komisija pareiškė Mijo komunai. Teisingumo Teismo nuomone, tai buvo Bendrojo Teismo atliktas faktinių aplinkybių vertinimas[15], o ne teisės klausimas, kurį peržiūrėti patikėta Teisingumo Teismui. Šiuo atveju įtvirtinus trečiojo asmens naudai sąlygą, dėl kurios susitarė SEMEA[16] ir Mijo komuna, pastarajai tapo taikytina arbitražinė išlyga, numatyta SEMEA ir Komisijos sudarytos sutarties bendrosiose sąlygose.

20. Iš šios teismo praktikos matyti, kad Teisingumo Teismas dar nepripažino pagrįstu apeliacinio skundo, grindžiamo klaidingu sutarties sąlygos aiškinimu. Teisingumo Teismas Bendrojo Teismo sprendimus visuomet panaikindavo dėl kitų motyvų. Mano nuomone, Teisingumo Teismas yra apdairus, kai jam tenka aiškinti sutarties nuostatas nagrinėjant apeliacinį skundą iš sutarčių kylančių ginčų srityje.

21. Atsižvelgiant į tai, nurodytoje teismo praktikoje negalima rasti aiškaus atsakymo į klausimą, ar sutarties sąlygos aiškinimas yra fakto, ar teisės klausimas.

22. Ar, atsižvelgiant į šias aplinkybes, vien sutarties nuostatos aiškinimas yra faktinių aplinkybių vertinimas?

23. Manau, kad taip.

24. Sutarties nuostata nėra teisės šaltinis kaip teisės norma. Tokiu atveju sutarties neapima „teisės“ sąvoka, numatyta SESV 256 straipsnyje ir Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnyje. Todėl sutarties nuostatos aiškinimas negali būti laikomas teisės aiškinimu.

25. Aišku, padėtis būtų kitokia, jeigu apeliacinis skundas būtų grindžiamas sutarčiai taikytinos teisės, nesvarbu, ar tai būtų Sąjungos teisė, ar nacionalinė teisė[17], pažeidimu. Šiuo atveju kalbama apie sutarčiai taikytinos teisės aiškinimą.

8 — C-200/10 P, EU:C:2011:281.

9 — Ten pat (33 punktas).

10 — Ten pat (41 punktas).

11 — Ten pat (54 punktas).

12 — Ten pat.

13 — Sprendimai *Komisija / Alexiadou* (EU:C:2008:623) ir *Evropaïki Dynamiki / Komisija* (EU:C:2011:281).

14 — EU:C:2014:2008.

15 — Sprendimas *Commune de Millau ir SEMEA / Komisija* (EU:C:2014:2008, 57 punktas). Remdamasis šiuo vertinimu Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad Mijo komuna turi pareigą sumokėti skolą.

16 — *Société d'économie mixte d'équipement de l'Aveyron.*

17 — Teisingumo Teismui neatrodo, kad yra kliūčių apeliacine tvarka nagrinėti nacionalinės materialinės teisės nuostatas, iš esmės taikytinas sutarčiai. Žr., be kita ko, Sprendimą *Komisija / CCRE* (C-87/01 P, EU:C:2003:400, 56–64 punktai). Generalinė advokatė J. Kokott savo išvadoje byloje *Commune de Millau ir SEMEA / Komisija* (C-531/12 P, EU:C:2014:1946, 76 ir 77 punktai), remdamasi Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio tekstu, kritikuoja tokią teismo praktiką.

26. Teisingumo Teismas negali išaiškinti sutarties nuostatos, kuri niekaip nesusijusi su Sąjungos teisės nuostata, nepažeisdamas Bendrojo Teismo kompetencijos nustatyti faktines aplinkybes.

27. Trumpa kai kurių valstybių narių galiojančios proceso teisės analizė patvirtina šią išvadą.

28. Lenkijos teisėje iš teismų praktikos ir teisės literatūroje vyraujančios nuomonės matyti, kad sutarties šalių ketinimų nustatymas yra faktinių aplinkybių vertinimas ir kasacine tvarka negali būti skundžiamas. Tačiau galimas Civilinio kodekso 65 straipsnyje numatytų sutarčių aiškinimo taisyklių pažeidimas gali būti kasacijos pagrindas [18].

29. Ispanijos teisėje tinkamo sutarties aiškinimo klausimas negali būti nagrinėjamas kasacine tvarka. Šis klausimas nepatenka į kasacinio teismo kompetenciją ir reiškia ne teisėtumo kontrolę, bet kėsinimąsi į bylą iš esmės nagrinėjančio teismo funkcijas [19].

30. Laikantis tokios pačios pozicijos, Italijos teisėje sutarties aiškinimas iš principo yra išimtinė bylą iš esmės nagrinėjančio teismo kompetencija ir negali būti skundžiamas kasacine tvarka, nes tai yra faktinių aplinkybių vertinimas [20].

31. Vokietijos teisėje sutarties nuostatos taip pat nelaikomos teisės normomis nagrinėjant kasacinį skundą [21]. Sutarties šalių ketinimų nustatymas yra faktinių aplinkybių vertinimas [22]. Tą patį galima pasakyti apie arbitražinio susitarimo aiškinimą [23]. Kasacinį skundą nagrinėjantis teismas yra saistomas bylą iš esmės nagrinėjusio teismo aiškinimo. Jis gali tik nustatyti, ar pastarasis padarė teisės klaidą, nes pažeidė įstatymo nuostatas, kaip antai aiškinimo taisykles, ar jas aiškino nepaisydamas jokių logikos ar empirinių taisyklių [24].

32. Lietuvos teisėje sutarties aiškinimas laikomas fakto klausimu. Taigi kasacinis skundas įmanomas tik dėl galimų sutarčių aiškinimo taisyklių pažeidimų [25].

33. Nagrinėjamoje byloje dviem dotacijų sutartims, kaip matyti iš jų 9 straipsnio teksto, taikomos Sąjungos teisės nuostatos, susijusios su Mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintąja bendrąja programa, Sąjungos finansinis reglamentas ir subsidiariai – Belgijos teisė.

34. Tačiau Komisija neteigia, kad buvo pažeistos šios Sąjungos teisės nuostatos. Be to, per teismo posėdį atsakydama į su tuo susijusį mano klausimą, Komisija pažymėjo, kad nesiremia Belgijos teisės nuostatų pažeidimu.

18 — Žr. T. Ereciński „Komentarz do art. 398(3)“, (leid.) T. Ereciński *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Varšuva, 2012, 11 punktą; M. Wójcik „Komentarz do art. 398(3)“, (leid.) A. Jakubecki *Komentarz do Kodeksu pospowania cywilnego*, Varšuva, 2012, 7 punktą ir *Sąd Najwyższy* (Lenkijos Aukščiausiasis Teismas) 2002 m. kovo 20 d. sprendimą Nr. V CKN 945/00 ir 2002 m. spalio 15 d. sprendimą Nr. II CKN 1167/00.

19 — Žr. *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) 2011 m. birželio 7 d. sprendimą [Nr. 364/2011 (FD 10)], 2012 m. lapkričio 12 d. sprendimą [Nr. 650/2012 (FD 3)] ir 2012 m. lapkričio 15 d. sprendimą [Nr. 782/2012 (FD 3)].

20 — Žr. *Corte di Cassazione* (Kasacinis Teismas, Italija) 2003 m. liepos 29 d. Sprendimą *Cass*., Nr. 11679, 2004 m. liepos 14 d. Sprendimą *Cass*., Nr. 13075, ir 2009 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Cass*., Nr. 10232.

21 — Dėl civilinio proceso teisės žr. K. Reichold, (leid.) H. Thomas, H. Putzo *Zivilprozeßordnung*, 29-asis leidimas, Miunchenas, 2008, 545 straipsnio 3 punktą. Dėl administracinio proceso teisės žr. O. Kopp, W.-R. Schenke *Verwaltungsgerichtsordnung*, 15-asis leidimas, Miunchenas, 2007, 137 straipsnio 3 ir paskesnius punktus.

22 — Žr. H.-J. Heßler, (leid.) R. Zöller *Zivilprozeßordnung*, 28-asis leidimas, Miunchenas, 2010, 546 straipsnio 9 punktą.

23 — 1957 m. vasario 28 d. *Bundesgerichtshof* (Federalinis Teisingumo Teismas, Vokietija) sprendimas, VII ZR 204/56 (BGHZ 24, 15).

24 — Dėl civilinio proceso teisės žr. H.-J. Heßler, *op. cit*., 546 straipsnio 9 punktą. Dėl administracinio proceso žr. O. Kopp, W.-R. Schenke, *op. cit*., 137 straipsnio 19 punktą.

25 — Žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 1998 m. balandžio 15 d. nutartį Nr. 3K-21/98, 2010 m. lapkričio 2 d. nutartį Nr. 3K-7-409/2010 ir 2011 m. kovo 25 d. nutartį Nr. 3K-3-132/2011.

35. Atsižvelgdamas į šias pastabas nagrinėsiu penkias apeliacinio skundo pagrindo dalis. Tuo remdamasis, nesuprantu, kaip vieninteliu pagrindu, susijusiu su „klaidingu“ dotacijos sutarčių „bendrųjų sąlygų aiškinimu“, galima kelti teisės klausimus. Siekdamas išsamumo vis dėlto trumpai apibendrinsiu dėl penkių minėto apeliacinio skundo pagrindo dalių pateiktus Komisijos argumentus.

Dėl pirmos–trečios ir penktos dalių

Komisijos argumentai

– Dėl pirmos dalies, susijusios su klaidingu šiurkštaus ir sistemingo pažeidimų pobūdžio vertinimu

36. Komisija iš esmės kaltina Bendrąjį Teismą, kad jis padarė klaidą aiškindamas ir taikydamas bendrųjų sąlygų II.5 punkto 3 dalies d papunktį, kai „šiurkštų ir sistemingą“ nagrinėjamų pažeidimų pobūdį kvalifikavo kaip motyvą sustabdyti dotacijos sutartyse numatytus mokėjimus. Šiuo atžvilgiu ji nurodo, kad mokėjimų sustabdymas buvo grindžiamas ne ginčijamų projektų finansinio audito ataskaitos išvadomis, o šiurkščiu ir sistemingu pažeidimų, nustatytų per ankstesnius 2006 ir 2008 m. atliktus finansinius patikrinimus, susijusius su kitais projektais, kuriuose dalyvavo kita apeliacinio proceso šalis, pobūdžiu ir šios proceso šalies atsisakymu vykdyti rekomendacijas, pateiktas per paskutinį iš šių patikrinimų Nr. 08-BA52-042. Minėti pažeidimai iš principo buvo susiję su didelių išlaidų, kurias sudarė tiesioginės personalo išlaidos už reikiamos mokslinės kvalifikacijos neturinčių asmenų suteiktas paslaugas, įtraukimu ir išlaidų apskaičiavimo metodu, dėl kurio nustatytos per didelės tinkamos finansuoti išlaidos, bei darbo valandų registravimo sistemos nepatikimumu.

– Dėl antros dalies, susijusios su klaidingu pažeidimų pasikartojimo galimybės ar rizikos vertinimu

37. Komisija teigia, kad pats „metodas“, kurį ANKO naudojo personalo išlaidoms apskaičiuoti, yra pažeidimų priežastis, nes dėl šio metodo padidėja darbo valandų skaičius ir darbuotojų atlyginimas. Šis nesąžiningas elgesys jau nustatytas penkiuose projektuose, todėl „galėjo“ turėti įtakos ir nagrinėjamų projektų vykdymui. Nepripažindamas tokios „galimybės“ (ar įtarimo) Bendrasis Teismas taip pat klaidingai aiškino bendrųjų sąlygų II.5 punkto 3 dalies d papunktį.

– Dėl trečios dalies, susijusios su klaidinga išvada, padaryta remiantis *ad hoc* pataisymais

38. Komisija pripažįsta, kad ANKO atliko pataisymus ir pašalino pažeidimus. Tačiau tai nereiškia, kad ji galutinai pakeitė savo bendrą „metodą“. Ji tiesiog padarė *ad hoc* pataisymus ten, kur buvo padaryti pažeidimai, ir grąžino tik tam tikras sumas, kurių neteisėtu gavimu ji buvo kaltinama, bet nesiėmė bendrų priemonių, susijusių su, pirma, dirbančių asmenų ir jų kvalifikacijos pagal atitinkamą programą kontrole ir, antra, tiksliu darbuotojų darbo valandų registravimu, kurios ateityje užkirstų kelią iš naujo taikyti ankstesnę „praktiką“. Todėl išvada dėl ieškovės bendro „metodo“, padaryta remiantis *ad hoc* pataisymu, yra klaidingais argumentais paremta išvada, lemianti netinkamą bendrųjų sąlygų II.5 punkto 3 dalies d papunkčio aiškinimą, kiek tai susiję su galimybe, kad tokio paties pobūdžio pažeidimų bus padaryta įgyvendinant kitus projektus.

– Dėl penktos dalies, susijusios su mokėjimų sustabdymo sąlygų (įtarimo) ir išlaidų tinkamumo sąlygų (tikrumo) supainiojimu

39. Komisija teigia, kad Bendrasis Teismas supainiojo mokėjimų sustabdymo sąlygas, t. y. paprasčiausią įtarimą, ir deklaruotų išlaidų tinkamumo sąlygas.

40. Šiuo klausimu Komisija tvirtina, kad mokėjimų sustabdymas yra tik laikina priemonė. Vadinasi, šią priemonę ji gali grįsti galimomis pasekmėmis, taigi paprasta tikimybe. Todėl visiškai nebūtinas realus pažeidimas ir žala.

Vertinimas

41. Skundžiamo sprendimo 46–79 punktuose Bendrasis Teismas aiškino bendrųjų sąlygų II.5 punkto 3 dalies d papunktį.

42. Skundžiamo sprendimo 65 punkte jis padarė išvadą, kad „Komisija pakankamai neįrodė nei šiurkštaus ir sistemingo nustatytų pažeidimų pobūdžio, nei kaip tokie pažeidimai, net pripažinus, kad jie buvo padaryti, darytų įtaką projektų *Perform* ir *Oasis* vykdymui“.

43. Šiuo apeliaciniu skundu Komisija tik siekia, kad vietoj Bendrojo Teismo bendrųjų sąlygų II.5 punkto 3 dalies d papunkčio aiškinimo Teisingumo Teismas pateiktų savo aiškinimą.

44. Kadangi Komisija ginčija tik bendrųjų sąlygų II.5 punkto 3 dalies d papunkčio aiškinimą, siūlau Teisingumo Teismui pirmą–trečią ir penktą dalis atmesti kaip nepriimtinas.

Dėl ketvirtos dalies, susijusios su klaidingu galimybės naudoti vidutinių išlaidų apskaičiavimo metodą aiškinimu, klaidingu šios galimybės taikymu tariamoms išlaidoms ir įrodymų iškraipymu

Komisijos argumentai

45. Komisija iš pradžių primena kriterijus, kurie visi turi būti įvykdyti tam, kad būtų galima deklaruoti vidutines personalo išlaidas. Pirma, vidutinių personalo išlaidų apskaičiavimo metodu laikomas metodas, kurį gavėjas nurodo kaip savo įprastą išlaidų apskaitos metodą, antra, apskaičiavimo metodas grindžiamas realiomis gavėjo personalo išlaidomis, kurios įtraukiamos į jo buhalterinę apskaitą be biudžete numatytų ar prognozuojamų sumų, trečia, taikant apskaičiavimo metodą į vidutines personalo išlaidas neįtraukiamos visos netinkamos finansuoti išlaidos ir, ketvirta, darbo valandų skaičius, kuris naudojamas vidutinėms valandinėms išlaidoms apskaičiuoti, atitinka gavėjo įprastą valdymo praktiką, jei ji atspindi realius gavėjo darbo standartus. Dėl pastarojo kriterijaus Komisija pažymi, jog Bendrasis Teismas patikslino, kad galėjo būti įtrauktos tik pagal projektą tiesiogiai darbus atlikusių asmenų faktiškai išdirbtų valandų išlaidos.

46. Komisija nurodo, jog pripažinęs tam tikrų ANKO deklaruotų personalo išlaidų teisėtumą, remdamasis sutarties sąlygomis, visų pirma bendrųjų sąlygų II.14 punkto 1 dalies antra pastraipa, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 71–75 punktuose netinkamai aiškino šių sutarties sąlygų, pagal kurias leidžiama naudoti vidurkiu pagrįstą išlaidų apskaičiavimo metodą, tačiau tik tiek, kiek šio vidurkio apskaičiavimas atliekamas remiantis realiomis, o ne tariamomis personalo išlaidomis, turinį. „Vidurkio“ naudojimas pagal nagrinėjamas sąlygas negali pateisinti tokių tariamų išlaidų, nes šis vidurkis turi būti nustatytas remiantis realiomis išlaidomis.

47. Šiuo klausimu Komisija primena, kad ji ginčija ne galimybę naudoti vidutinius tarifus apskaičiuojant personalo išlaidas, bet tai, kad atsižvelgiama į išlaidas, kurios nėra realios arba dėl to, kad atlyginimas neatitinka įdarbinto personalo narių specializacijos, arba dėl to, kad darbo valandos yra ne realios, o fiktyvios. Ji pažymi, kad duomenų, į kuriuos atsižvelgiama, tikslumas yra bendrojo gero valdymo principo elementas ir bet kuriuo atveju sąlyga, kad išlaidos būtų kompensuotos iš Sąjungos biudžeto, o tai dotacijos sutarties lygmeniu reiškia reikalavimą registruoti realias valandas ir išlaidas. Tolesnis vidutinio tarifo naudojimas, o to ANKO bet kuriuo atveju nepadarė, būtų kitas klausimas, tačiau vis tiek negalima atsižvelgti į fiktyvias, taigi neegzistuojančias, ne iš specialistų sudaryto personalo narių valandas ar kvalifikaciją.

48. Todėl Bendrojo Teismo pateiktas bendrųjų sąlygų II.5 punkto 3 dalies d papunkčio aiškinimas yra klaidingas, o pateikti argumentai – netinkami, nes penkių projektų atveju jau buvo konstatuota, kad kitos apeliacinio proceso šalies nurodytos išlaidos bent iš dalies nebuvo realios, kaip to reikalaujama dotacijos sutarčių bendrosiose sąlygose.

49. Komisijos nuomone, tokiomis aplinkybėmis Bendrojo Teismo argumentai dar galėtų būti laikomi įrodymų iškraipymu tiek, kiek ANKO tariamai nurodė ne vidutines išlaidas, bet tikslų darbo valandų skaičių ir tikslius atlyginimus, kurie, kalbant apie ankstesnes dotacijos sutartis, kaip matyti iš audito ataskaitų, buvo keičiami *ad hoc* kiekvieno darbuotojo atveju.

Vertinimas

50. Atsižvelgdamas į tai, kad Komisija ginčija Bendrojo Teismo aiškinimą, remsiuosi savo vertinimu, pateiktu šios išvados 41–44 punktuose.

51. Dėl to, kad Bendrasis Teismas tariamai iškraipė įrodymus, visų pirma konstatuotina, kad Komisija aiškiai nurodė tokį iškraipymą, kaip to reikalaujama Teisingumo Teismo praktikoje [26].

52. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką [27] „iškraipymas turi būti akivaizdžiai matomas iš byloje esančių dokumentų, neatliekant faktų ir įrodymų *vertinimo iš naujo*“ [28]. Teisingumo Teismas keliskart vartojo šiek tiek švelnesnę formuluotę, pagal kurią „iškraipymas yra, kai nesiremiant *naujais įrodymais* [29] egzistuojančių įrodymų vertinimas yra akivaizdžiai neteisingas“ [30].

53. Įrodymų iškraipymas reiškia, kad Bendrasis Teismas akivaizdžiai peržengė protingo įrodymų vertinimo ribas. Siekiant įrodyti iškraipymą, nepakanka siūlyti kitaip vertinti įrodymus, nei juos vertina Bendrasis Teismas [31].

54. Manau, kad skundžiamo sprendimo 71–79 punktuose Bendrojo Teismo pateiktas aiškinimas nėra įrodymų iškraipymas.

55. Skundžiamo sprendimo 75 punkte Bendrasis Teismas remiasi bendrųjų sąlygų II.14 punkto 1 dalies pirmos pastraipos d papunkčiu ir antra pastraipa. Net jeigu dėl ANKO taikytos išlaidų įtraukimo sistemos galima turėti kitokią nuomonę, neatrodo, kad Bendrojo Teismo atliktas aiškinimas būtų akivaizdžiai klaidingas. Aiškindamas bendrųjų sąlygų nuostatas Bendrasis Teismas turi laisvai vertinti faktines aplinkybes, t. y. bendrųjų sąlygų turinį, šalių ketinimus ir aplinkybes, kuriomis sutartis buvo sudaryta ir vykdoma. Net jeigu galėjo būti priimtas kitoks sprendimas, nei priėmė Bendrasis Teismas, pastarojo vertinimas negali būti laikomas akivaizdžiai klaidingu ir lėmusiu įrodymų iškraipymą.

56. Todėl siūlau Teisingumo Teismui atmesti ketvirtą dalį kaip nepagrįstą.

26 — Dėl šio reikalavimo, žr., pvz., Nutartį *Carrols / OHMI* (C-171/12 P, EU:C:2013:131, 36 punktas).

27 — Žr. Sprendimą *Tomra Systems ir kt. / Komisija* (C-549/10 P, EU:C:2012:221, 27 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

28 — Išskirta mano.

29 — Išskirta mano.

30 — Žr. Sprendimą *PKK ir KNK / Taryba* (C-229/05 P, EU:C:2007:32, 37 punktas). Generalinė advokatė J. Kokott savo išvadoje šioje byloje (C-229/05 P, EU:C:2006:606, 42 punktas) šių dviejų formuluočių skirtumą aiškina taip: „ir nustatant įrodymų iškraipymą būtinas bent minimalus vertinimas. Įrodymai yra iškraipomi ypač tada, kai, nerenkant naujų įrodymų, turimų įrodymų įvertinimas yra akivaizdžiai neteisingas.“

31 — Žr. sprendimus *Activision Blizzard Germany / Komisija* (C-260/09 P, EU:C:2011:62, 57 punktas) ir *Komisija / Aalberts Industries ir kt.* (C-287/11 P, EU:C:2013:445, 52 punktas).

Išvada

57. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta pirmiau, siūlau Teisingumo Teismui atmesti apeliacinį skundą ir priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.